

1. marts 2024

UPA 2024/96

Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, Naalakkersuisut peqquneqassasut nalunaarusioqqullugit, utoqqaat immikkut nappaataat tarnikkullu nappaatigisinnaasaannut akimut suleqatigiinnik¹ pilersitsinerup pitsaaqutaanik ajoqutaanillu nalunaarusiornissamik. Nalunaarusiattaq qulaajassavaa aningaasaatigut allaffissornikkullu pisortanut kingunissai suliaasaqarfiit akimorlugit utoqqarnut immikkut ittumik nappaatinut tarnikkullu nappaatilinnut suleqatigeeqalernissamut. Nalunaarusiaq UPA 2025 nallertinnagu Inatsisartunut agguanneqareersimassaaq (Inatsisartunut ilaasortaq Anna Wangenheim, Demokraatit)

Tungavilersuut

Tusartarlugillu takusaqattaarpagut kisitsisini Aningaasaqarnermullu Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaatigut, siunissami annertuumik sulisussanik amigaateqartoqalissasoq, ukioqatigiit amerlasuut soraarninngornissaat naatsorsuutigineqarmat. Taakku ukioqatigiit amerlasuut utoqqanngulersut, utoqqaat piviusumik misigisarmassuk utoqqalinerminni ulluinnarni ikiortissamik amigaateqartarneq piginnaasaqartunillu amigaateqartarneq, tamannalu atugarissaarnissamut unamminartuusoq. Nassuiaatip siunertaraa innuttaasut utoqqalisut, utoqqaat puigortunngortut utoqqaallu tarnikkut timikkullu piginnaanikillimasut inuunerinnerulernissaminnut ikiorneqarnissaat nappaateqalersinnaanerallu pinaveersaartillugu, pitsaaliuinikkut suliniuteqarnissaa.

Taamaattumik politikkikkut pingaarnersiunerussaaq piumassuseqarfigissallugu aammalu siumoortumik iliuuseqarusussuseqarneq tapersissallugu, taamaaliornikkumi qulakkiissagatsigu, utoqqaat pitsaanagerusumik inuuniarnermikkut atugassaqartinneqarnissaat inuunerinnerunissaallu. Aaqqiissutaasinnaasumik nassaarniassaagut, utoqqaat imminnut ikiornissaminnut ikiorserneqarnissaannik imaasillugu, nunatsinni innuttaasutut suleqataasinnaalluartutut pingaaruteqartutullu misiginiassammata, soorlu immikkut akisussaaffeqarlutik sulisut aqputigalugit, puigortunngortunut ataqatigiissaarisut, utoqqarnut-tarnip pissusaanik ilisimasallit ²peqqissaasut, timigissaasut pillorissaasullu, utoqqaat nappaataannik immikkut ittunik ilinniagaqarsimasut, utoqqarnik paaqqinninnermi utoqqarnillu isumassuinnermi. Maannakkutut isikkoqartillugu, utoqqarnut aamma/imaluunniit utoqqalinermut immikkut ittumik immikkoortortaqarfeqanngilaq, taamaanneratalu annertuumik unamillernartuuvoq³. Taamaattumik utoqqaat immikkoortortaqarfinni unitsinneqartarput passunneqarlutillu, nappaatigisaannut immikkut ittumik ilinniagaqarsimannngitsunut, aammalu angerlartinneqartarlutik namminneq angerlarsimaffiannut

¹ Gerontopsykiatri isumaa (kalaallisut taaguuteqanngilaq): <https://denstoredanske.lex.dk/gerontopsykiatri>

² Geriatri isumaa (kalaallisut taaguuteqanngilaq):

<https://www.sundhedsaftalen.rm.dk/siteassets/vaerktojskasse/geriatriisk-radgivning-aldresygdomme.pdf> qupperneq

5

³ Nassuiaat: https://ina.gl/media/zyqgg5qa/pkt99_rg_gr.pdf qupperneq 13

imaluunniit utoqqaat illuinnut, peqqissutsikkut passunnissaanik unamminartunut immikkut itnunut piginnaasaqarfigineqanngitsunut.

Issittoq eqqarsaatigalugu puigortunngornermik misissorneqarnissamik nappaatillu suussusersineqarneranut assigiinnik pitsaasunillu periutsinik soqanngilaq, ilimagineqarlunilu 254-sit, puigortunngornermik nappaateqartut. Taamatullu ilimagineqarpoq, ilisimanngisat amerlanerusut kisitsisillu taakku siunissami amerliartussasut⁴. Ersarissarneqarpoq ilaqaataasut toqqissimannginnermik atugaqartarmata, tassungalugu ilutigalugu kommunit tamarmik puigortunngortunut ataqatigiissaarisooqanngimmata, aammalu paaqqineqarnerat qatangiinnartarluni peqqinnissaqarfimmiit kommunit nuunneqarneranni. Tamanna allaanerumik pitsaanerumillu pisinnaasariaqarparput, ilaqtariinnut tamanut, ataatsimik arlalinilluunniit utoqqalinerminni napparsimasuuteqartunut iluaqaataasussamik pissutsit pitsanngorsarnerisigut.

Tamattami ilisarimasaqarunarpugut utoqqarnik innuttaaqatitsinnik, nunanut allanut nuussimasunik, peqqissuunissartik kissaatigalugu maani nunatsinni toqqissimannginnertik pissutigalugu. Annaasaqarneruvoq annertooujussuaq inuiaqatigiinni tamatsinnut. Inuiaqatigiittut nukinnik annasaqarput, minnerunngitsumillu, ilaqtariit meerartallit iluatinnaatilimmik sumiiffimmi attaveqarsinnaanerannik annasaqassammata.

Ilisimatusarnikkut misissuineq ateqartoq "Arktisk Aldring", Kalaallit Nunaanni kommunit ilisimatuullu, Københavns Universitetimit peqqissutsimut ilisimasallit ilinniartitsisullu, Ilisimatusarfimmit, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI), Syddansk Universitet aamma Professionshøjskole UCC⁵ qanimut suleqatigiillutik ineriartortillugulu piviusunngortissimasaasa innersuuppaat pisariaqartoq suliassaqaarfiit akimut suleqatigiinnissamik ukkatarineqartariaqartoq, aammalu utoqqaat nappaataannik ilisimasaqarnerulernissamik pisariaqartitsisoqartoq, sullissinermi isumassuineq passussinerlu qulakkeerneqassappat.

Tassani Peqqinnissaqarfik Kommunillu pineqarput. Pisariaqassaaq pingaarnersuineq, sulisut nutaanik piginnaasaqalerlutillu pikkoriffeqalernissaat aammalu, akisussaasut, pisortaasut, ileqquliussimasat allanngorlugu akimut suleqatigiinneq nukittorsarlugu sinaakkusiisoqassasoq. Siunnersuut ilusilersuinermut ileqqorisani aqqissuussaaneermullu allannguutaassaaq, siunertaqarluni nukiit pigineqareersut eqaallisarnissaannik aammalu toqqissimanarnerumik, peqqinnarnerumik ataqqinarnersumillu utoqqalinissamik.

Neriuppunga maani Inatsisartuni aammalu Naalakkersuisunit amerlanerussuteqartunit taparserneqassallunga.

Pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai

Nalunaarusiorneq A/C fuldmægtigip ukiumut akissarsiai qaangerneqartussatut naatsorsuutigineqanngilaq, annertussuseqarlutik 500.000 kr.

⁴ "Ældre menneskers liv og helbred i Grønland", "Issittumi utoqqalineq" – Statens institut for Folkesundhed – Syddansk Universitet 2019, qupperneq 30-31.

⁵ <https://da.uni.gl/forskning/arktisk-aldring/>

Inuussutissarsiorfik aningaasatigut allaffissornikkullu
Soqanngilaq.

Innuttaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai
Soqanngilaq.